

REPUBLIKENS PRESIDENTS FÖRORDNING OM MOTTAGANDET PÅ ÅLAND AV ANSÖKNINGAR OM LÖNEGARANTI¹

1 Systemet med överenskommelseförordningar

Bestämmelser om fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet Åland finns i självstyrelselagen för Åland (1144/1991), nedan *självstyrelselagen*. En utgångspunkt för lagen är principen att behörigheten i förvaltningsärenden följer lagstiftningsbehörigheten. Ansvaret för kostnaderna följer av förvaltningsansvaret, om inte något annat föreskrivs.

I 32 § i självstyrelselagen föreskrivs det om ett system enligt vilket uppgifter som hör till riksförvaltningen för viss tid eller tills vidare kan överföras på en landskapsmyndighet. På motsvarande sätt kan uppgifter som hör till landskapsförvaltningen överföras på en riksmyndighet. Överföringen sker genom en förordning som utfärdas med samtycke av Ålands landskapsregering. En sådan överenskommelseförordning kan sägas upp ensidigt.

Enligt 32 § 3 mom. i självstyrelselagen utfärdas överenskommelseförordningar av republikens president. Över förslag till överenskommelseförordningar ska utlåtande alltid begäras av Ålandsdelegationen.

2 Lagstiftningsbehörighet

Enligt 27 § 21 och 41 punkten i självstyrelselagen för Åland har riket lagstiftningsbehörighet i fråga om arbetsrätt, med undantag av tjänstekollektivavtal för landskapets och kommunernas anställda. Enligt 29 § 1 mom. 5 och 6 punkten ingår också sådana frågor i rikets lagstiftningsbehörighet som gäller bank- och kreditväsendet och arbetsavtal, med de undantag beträffande läroavtal som följer av 18 § 14 punkten. Frågor som gäller lönegaranti ska därmed anses ingå i rikets lagstiftningsbehörighet.

3 Behörighetsfördelningen mellan riket och landskapet Åland i frågor som hänför sig till verkställigheten av lönegarantilagen och lagen om lönegaranti för sjömän och behovet av en överenskommelseförordning

3.1 Nuläge

Republikens presidents förordning om skötseln av lönegarantiärenden i landskapet Åland (346/2006), som trädde i kraft den 15 maj 2006, reglerar hur vissa lönegarantiärenden ska skötas på Åland. I landskapet Åland ska enligt förordningen de uppgifter som enligt lönegarantilagen (866/1998), lönegarantiförordningen (868/1998) samt lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000) och statsrådets förordning om lönegaranti för sjömän (1295/2000) ankommer på Arbetskraftsbyråerna (numera Arbets- och näringsbyråerna) skötas av Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet.

I enlighet med överenskommelseförordningen i fråga ingår mottagande av ansökningar om lönegaranti, tillhandahållandet av ansökningsblanketter och rådgivning om ansökningsförfarandet i de uppgifter som ska skötas av Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. Enligt 10 § 1 mom. i lönegarantilagen och 9 § i lagen om

¹ VN/6638/2024

lönegaranti för sjömän ska ansökan om lönegaranti inlämnas till arbets- och näringsbyrån eller närings-, trafik- och miljöcentralen. Dessutom innehåller paragraferna en bestämmelse om inlämnande av ansökan om lönegaranti till en finsk beskickning. Enligt 1 § 2 mom. i statsrådets förordning om lönegaranti och i statsrådets förordning om lönegaranti för sjömän ska blanketterna avgiftsfritt stå till buds i arbets- och näringsbyrån. I 2 § i statsrådsförordningarna ingår en bestämmelse om skyldigheten för närings-, trafik- och miljöcentralen och arbets- och näringsbyrån att ge sökanden råd vid ansökan om lönegaranti.

3.2 Ändring av skötseln av lönegarantiärenden den 1 januari 2025

Regeringen överlämnade den 6 oktober 2022 till riksdagen en proposition med förslag till lagstiftning som gäller en omorganisering av den offentliga arbetskrafts- och företagsservicen (RP 207/2022 rd). Riksdagen gav sitt svar (RSv 332/2022 rd) till statsrådet den 9 mars 2023, och republikens president stadfäste lagarna den 23 mars 2023. Som ett led i den föreslagna reformen omorganiseras också de uppgifter inom arbets- och näringsförvaltningens ansvarsområde som blir kvar hos staten. Lönegarantiärendena kommer i samband med omorganiseringen inte längre att skötas av närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland, utan överförs från och med den 1 januari 2025 till närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter (nedan *utvecklings- och förvaltningscentret*). Enligt lagen om ändring av lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna (382/2023) är utvecklings- och förvaltningscentrets uppgift att sköta bland annat de uppgifter avseende verkställighet av lönegaranti som föreskrivs i lönegarantilagen och i lagen om lönegaranti för sjömän. Bestämmelserna i 3 § i lönegarantilagen och 2 § i lagen om lönegaranti för sjömän ändrades genom lag 395/2023 respektive 396/2023 så att utvecklings- och förvaltningscentret fattar beslut i lönegarantiärenden och sköter andra uppgifter som gäller verkställigheten av lagen i fråga. De lagändringar som sammanhänger med överföringen av lönegarantiärenden träder i kraft den 1 januari 2025.

På grund av det som beskrivs ovan har bestämmelserna i 10 § 1 mom. i lönegarantilagen och i 9 § 1 mom. i lagen om lönegaranti för sjömän ändrats (genom lagändringarna 999/2023 respektive 1000/2023) så att en ansökan om lönegaranti från och med den 1 januari 2025 ska lämnas in till utvecklings- och förvaltningscentret eller till den myndighet i kommunen eller samkommunen som ansvarar för att ordna offentlig arbetskraftsservice. I landskapet Åland ska ansökan om lönegaranti dock inlämnas till utvecklings- och förvaltningscentret.

För att bevara det rådande läget i fråga om mottagandet av ansökningar om lönegaranti på åtgärd av landskapets självstyrelsemyndigheter föreslås det att republikens presidents förordning om skötseln av lönegarantiärenden i landskapet Åland ska ersättas med en ny överenskommelseförordning. Genom den föreslagna överenskommelseförordningen överförs mottagandet av lönegarantiansökningar, som på Åland enligt rikslagstiftningen hör till utvecklings- och förvaltningscentret, till den behöriga sysselsättningsmyndigheten i landskapet Åland.

Bestämmelserna i 1 § 2 mom. och 2 § i statsrådets förordning om lönegaranti och i statsrådets förordning om lönegaranti för sjömän ska samtidigt upphävas som obehövliga, när de ändringar som berör de behöriga myndigheterna görs i förordningarna. Myndigheternas skyldighet att se till att blanketter står till buds och att

erbjuda rådgivning om ansökningsförfarandet ingår i myndighetsuppdraget enligt 10 § i lönegarantilagen och 9 § i lagen om lönegaranti för sjömän och grundar sig på bestämmelserna om serviceprincipen och rådgivningsskyldigheten i förvaltningslagen (434/2003). Eftersom 1 § 2 mom. och 2 § i statsrådets förordning om lönegaranti och i statsrådets förordning om lönegaranti för sjömän upphävs, behöver det inte längre föreskrivas om vem som sköter dessa uppgifter i landskapet Åland.

I den nya republikens presidents förordning som föreslås föreskrivs det om mottagandet av ansökningarna om lönegaranti i landskapet Åland. Av den föreslagna förordningen följer att på Åland ansvarar landskapets myndighet, Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet, för att motta lönegarantiansökningar som enligt 10 § 1 mom. i lönegarantilagen och i 9 § 1 mom. i lagen om lönegaranti för sjömän hör till utvecklings- och förvaltningscentret. I uppgiften ingår det också att se till att ansökningsblanketter står till buds och att sköta rådgivning om ansökningsförfarandet på det sätt som har beskrivits ovan. Riksmyndigheten, med andra ord utvecklings- och förvaltningscentret, ska också i fortsättningen även på Åland sköta verkställigheten av uppgifterna enligt lönegarantilagen och lagen om lönegaranti för sjömän.

4 Beredningen av förordningen

Utkastet till en ersättande överenskommelseförordning har utarbetats vid arbets- och näringsministeriet i nära samarbete med justitieministeriet samt med Ålands landskapsregering. Justitieministeriet har ansvarat för den fortsatta beredningen av ärendet. Utlåtande över utkastet till förordning begärdes av arbets- och näringsministeriet, Ålands landskapsregering och Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet. I utlåtandena har den föreslagna förordningen förordats. Ålands landskapsregering har gett sitt samtycke till överenskommelseförordningen i enlighet med förslaget. Ålandsdelegationen har förordat en förordning i enlighet med förslaget. Förslaget till förordning har granskats av laggranskningen vid justitieministeriet.

5 Konsekvenser för arbetsmängden och ekonomiska konsekvenser

Enligt vad närings-, trafik- och miljöcentralen i Nyland uppgett den 16 oktober 2023 har sammanlagt 22 sådana lönegarantiansökningar där arbetstagarens hemort finns i landskapet Åland lämnats in åren 2021–2023. Av dem har nio lämnats in till Ålands arbetsmarknads- och studieservicemyndighet medan de övriga har lämnats in elektroniskt. På grund av att antalet inlämnade ansökningar är så litet uppskattas de kostnader de ger upphov till vara små.

I ikraftträdandebestämmelsen i den gällande överenskommelseförordningen (346/2006) finns en bestämmelse som upphäver den tidigare överenskommelseförordningen (136/1977) och den förordning (1594/1992) som gäller en förlängning av den tidigare förordningen. Överenskommelseförordning 136/1977 gällde endast uppgifter enligt lönegarantilagen och lönegarantiförordningen, men inte den lag och förordning som gällde lönegaranti för sjömän, såsom överenskommelseförordningen från 2006.

Det föreslås inte någon bestämmelse om kostnadsfördelningen, eftersom kostnaderna är så små och eftersom någon sådan bestämmelse inte ingår i den gällande förordningen.

8 Ikraftträdande

Förordningen avses träda i kraft den 1 januari 2025. Det föreslås att förordningen träder i kraft den 1 januari 2025 samtidigt som lagarna 999/2023 och 1000/2023 träder i kraft.

Genom den föreslagna förordningen upphävs republikens presidents förordning om skötseln av lönegarantiärenden i landskapet Åland (346/2006).